

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"

חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 643

מסכת חולין פ"ד-צ'

בס"ד, י"ט אלול תשע"א

השבוע בגליון

- ◆ לסלק את הפאפיה
- ◆ כמה שווה מצווה?
- ◆ המונע קיום מצווה אך אינו מקיימה בעצמו
- ◆ כיבוד תלמיד חכם במצווה, הידור מיוחד

- ◆ האם מותר לאכול את העוף בטרם דמו כוסה
- ◆ האם אפשר לכוון שהברכה לא תחול על פריטים מסויימים
- ◆ שוחט ששח בין שחיטה לשחיטה
- ◆ המבקש לאכול תפוח ופאפיה

דבר העורף

משחק החיים

שמו נודע לתהילה, כמפקד נערץ וקשוח. הוא הנהיג את פיקודיו בקרבות קשים, הוביל אותם באש ובמים, ומנצחון לנצחון הערצתם של חייליו אליו גברה והלכה. דן היה בהפניית מבט קצרה וחדה מצידו, וכבר התייצבו הללו דום, לבנים כסיד.

היה זה באמצע אחד הקרבות הקשים ביותר שאליהם נקלע אי פעם. הוא רכן על הקרקע, ובעוד כדורי האויב שורקים מעליו, תכנן באומץ לב את מהלכי הקרב, כאשר לפתע נפתחה...

למען האמת, מן הראוי לספר את המעשה לפי הסדר.

רבינו ה"חפץ חיים" זצ"ל, שוחח פעם עם אחד מצדיקי דורו על כך שבבוא יומו של האדם לבית דין של מעלה, ימצא מולו במושב בית הדין את גדולי דורו אשר יישבו למשפט.

יהודי שנוכח בשחיטה, פנה אל ה"חפץ חיים" וביקש, "אם כך, כבוד הרב, אנא, אתם, גדולי הדור שבחדר זה, שפטוני כעת על מעשי, בעודי בחיים, למען אדע לתקן את דרכי".

נענה ה"חפץ חיים" ברוב ענוונותו, ומתוך נסיון להסביר ליהודי כי אל לו לייחס לו גדולה כה רבה, סיפר לו את אשר שמע בשמו של המגיד ר' פייבל, אשר חי לפני כמאתיים שנה.

הבה רבותי, נפליגה יחדיו מאות קילומטרים צפונה, מאתיים שנה לאחור, נתייצב בלאט מאחורי חלונותיו המקומרים של בית הכנסת הגדול בוילנא, וביחד עם יהודים עמלי יום, תבושי קסקט זוהה ובגדים מטולאים, נקשיב לדרשתו של המגיד ר' פייבל.

"זכורני", פותח ר' פייבל ומרים את עיניו לתקרה, "את ימי ינקותי, כאשר ילד קטון הייתי, חמשה עשר עוללים, ואני בכללם, הצטופפנו בחדרו הצר של ר' דוד המלמד, סביב שולחן העץ הגדול שתפס את

דף פ"ב/שחט מאה חיות במקום אחד

האם מותר לאכול את העוף בטרם דמו כוסה

מבואר במשנה שהשוחט מאה עופות במקום אחד, רשאי לכסות את דמם בכיסוי עפר בפעם אחת ואינו צריך לכסות דם כל עוף בנפרד. השאלה המתעוררת היא, אם מותר לאכול מן העוף השחוט עוד בטרם היה סיפק בידי השוחט לכסות את דמו. ובכן, בדיון זה נחלקו הפוסקים, כלהלן.

במשנה (ג/א) נאמר שהשוחט בעל חיים ולא יצא ממנו דם רשאי לאכול. מה חידוש בדבר? הראב"ן (סימן רכ"ב) מוסיף על דברי משנתנו, כי אף על פי שלא היה דם, והשוחט את החיה או את העוף לא קיים את מצוות כיסוי הדם, במקרה זה אין בכך כל פסול, כי מצוות כיסוי הדם לא חלה כלל, שהרי לא יצא דם. הרי לנו, מסיקים בעל "ערוך השולחן" (סימן כ"ח ס"ק ג) ובעל "מעשה אברהם" (י"ד סימן י'), כי אם מצוות כיסוי הדם חלה, אסור לאכול מן העוף עד שהמצווה מתקיימת, ורק כאשר המצווה לא חלה, מותר לאכול ממנו למרות שלא התקיימה מצוות כיסוי הדם.

ואילו מהר"ם בן חביב (שו"ת "קול גדול" סימן ל"ב) חולק וסובר שמותר לאכול מן העוף עוד בטרם כוסה דמו, ואף ראייה הביא לשיטתו מסוגייתנו (פ"ח/ב), בה נאמר, כי בשכר שאברהם אבינו אמר "ואנכי עפר ואפר", זכו בניו לאפר פרה אדומה ולעפר סוטה. הגמרא מבארת, כי מצוות כיסוי הדם, הנעשית בעפר, אינה נמנית בין המצוות הנזכרות, מפני שבמצוות פרה אדומה ועפר הסוטה, יש הנאה לישראל שנטהרים מטומאתם, והסוטה מתנקית מחשד, אך במצוות כיסוי הדם המצווה היא ללא הנאה גשמית. אילו, מסיים מהר"ם בן חביב, היה אסור לאכול את העוף עד כיסוי דמו, היתה הנאה גשמית גם מקיום מצוות כיסוי העפר, שמעתה מותר לאכול את העוף ואת הבהמה... הרי לנו, כי רשאי אדם לאכול בעל חיים שדמו עדיין לא כוסה. כך גם דעת המאירי: "שהכסוי אינו מעכב אכילת הבשר, אלא מכיון שנשחטה מותרת באכילה, ואין הכסוי מעכב, אלא שהיא מצוה בפני עצמה שלא ממכשירי האכילה".

להלכה פסק ה"בית יוסף" (י"ד סימן כ"ח) כדעת ה"אורחות חיים" שמותר לאכול מן הבשר טרם כוסה דם העוף.

דף פ"ב/שאינו מברך אלא ברכה אחת

האם אפשר לכוון שהברכה לא תחול על פריטים מסויימים

בגמרתנו מבואר שהשוחט מספר בעלי חיים, מברך ברכה אחת לפני השחיטה הראשונה,

צעילוי נשמת

הר"ר אליהו אלעזר ז"ל
ב"ר יוסף ברוך חיים ז"ל
נלב"ע כ"א באלול תשנ"ט
תנצב"ה
הונצח ע"י חתניו שיחיו

צעילוי נשמת

מרת אלה איזנברג ע"ה
ב"ר שלמה ז"ל
נלב"ע כ"ד באלול תשכ"ח
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו - בני ברק

צעילוי נשמת

מרת איטה רבקה סקורניק ע"ה
ב"ר יעקב ז"ל
נלב"ע כ"ב באלול תשל"ט
תנצב"ה
הונצחה ע"י ידידנו פרופ' הר"ר יהודה גבריאל סקורניק ומשפ' שיחיו - ת"א

לעילוי נשמת

הר"ר משה גרינפלד ז"ל ב"ר חיים יהודה ז"ל
נלב"ע כ"ג באלול תשס"א תנצב"ה
הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

וברכה זו עולה לכל השחיתות שיעשה לאחר מכן, וכך נפסק להלכה ("שולחן ערוך" י"ד סימן י"ט סעיף ב'): "שחט בהמות וחיות ועופות, ברכה אחת לכולן".

שוחט שח בין שחיטה לשחיטה: כל עוד השוחט אינו מדבר בין שחיטה לשחיטה, אזי לכל הדעות הברכה שבירך לפני השחיטה הראשונה, חלה על כל שחיתותיו. אולם, נחלקו הראשונים אם שוחט אשר שח בין שחיטה לשחיטה, צריך לברך פעם נוספת, וההלכה לא הוכרעה בנושא, כך אנו למדים מן ה"שולחן ערוך" (שם, סעיף ה'): "אם רוצה לשחוט הרבה, צריך לזוהר שלא לדבר בין שחיטה לשחיטה בדבר שאינו מצרכי השחיטה... אבל אם שח בינתים, הוי הפסק וצריך לחזור ולברך... ויש אומרים דשיחה בין שחיטה לשחיטה לא הוי הפסק".

עצתו של ה"פרי חדש": כדי להחליץ מן הספק, אם שיחה בין שחיטה לשחיטה מהווה הפסק, הציע בעל "פרי חדש" (שם) רעיון יפה: השוחט יכוון בדעתו בשעת הברכה, כי ברכתו תחול על כל השחיתות שיעשו על ידו עד שישוב דבר מה, אך הברכה לא תחול על השחיתות שיתבצעו מדיבורו ואילך. מעתה, כאשר השוחט ידבר, לכל הדעות יהא עליו לברך פעם נוספת לפני השחיטה הבאה, שהרי מראש הצהיר, כי ברכתו אינה חלה על השחיתות שלאחר דיבורו.

אולם, בעל "תבואות שור" (שם ס"ק י"ז) חולק על כך בתוקף, שכן, לדעתו, כאשר עומדות לפני השוחט מספר בהמות שבדעתו לשוחטן, אין בכוחו להגביל את ברכתו לכמה מהן בלבד, אלא כל אלו שבכוונתו לשחוט, נכללים ברכתו על כרחו.

המבקש לאכול תפוח ופאפיה: טרם נבאר את מחלוקתם נציין, כי מלבד השלכותיה על ציבור השוחטים, היא נוגעת לכל אחד מאיתנו! שהנה, העומד לאכול מספר פירות ומבקש לכוון שברכתו תפטור חלק מהם בלבד, ניצב בפני אותה מחלוקת (כמובן, במקום של ספק, ואינה "ברכה שאינה צריכה"). לדעת ה"פרי חדש" הוא רשאי לווסת את ברכתו, ולדעת ה"תבואות שור" הוא אינו רשאי לעשות כן. מקרה זה אינו נדיר, וכגון, המבקש לאכול תפוח ופאפיה. הפאפיה הוא פרי שספק אם ברכתו בורא פרי העץ או בורא פרי האדמה. אם יאכל קודם את התפוח, אינו רשאי לברך על הפאפיה, שהרי יתכן שהפאפיה הוא פרי העץ ונפטור בברכת התפוח. העצה היא, לברך על התפוח ולכוון שהברכה לא תחול על הפאפיה, אך לפי ה"תבואות שור", כאמור, אי אפשר לקיים עצה זו [על דיני 'הפסק' באכילה, ראה בהלכות ברכות].

הברכה על כל מעשה מצווה: עתה הגיעה העת להבין את צדדי המחלוקת. ובכן, יש המסבירים (עיין "זוהר הברכה" בירור הלכה סימן ל"א), כי שורש המחלוקת נעוץ בהבנת חיוב הברכה על מעשה מצווה. ה"פרי חדש" נוקט, שחכמים תקנו שיהודי יברך על כל מעשה מצווה העומד לפניו. מעתה, כאשר השוחט מתייצב לשחית עשר בהמות, הוא למעשה מתחייב בעשר ברכות, ברכה על כל אחת ואחת מן השחיתות, אלא שבאפשרותו לפטור את כל השחיתות בברכה אחת, אם לא יהא הפסק בין כל השחיתות, שאז אפשר להחשיב את הברכה הראשונה, כמי שמתייחסת לכל אחת ואחת מן השחיתות. מעתה, לדעתו, אין כל מניעה שהשוחט, או אוכל הפרי, יכוון שברכתו לא תחול על בהמה זו או על פרי זה, שהרי מעיקר הדין, כל פריט חייב בברכה בפני עצמו.

מקיים המצווה התחייב בברכה: אולם, ה"תבואות שור" הבין, כי תקנת חכמים היתה לברך לפני עשיית מצווה, אם מצווה אחת ואם עשר מצוות, לעולם יברך היהודי לפני קיום מצווה. כלומר, הברכה אינה מתייחסת לכל מעשה מצווה בנפרד, אלא היהודי שעומד לקיים מצווה, או מצוות, התחייב בברכה. מעתה, מובן מאליה שאין זה בסמכותו להשיל פרי אחד או בהמה אחת מן הברכה, שהרי ברכתו אינה מתייחסת לפריטים, אלא למקיים המצווה.

לסלק את הפאפיה: לדעת בעל "תבואות שור", קיימת עצה אחת ליהודי המבקש לאכול תפוח ופאפיה: בטרם ברכתו, יסלק מן החדר את הפאפיה, או אז ברכתו לא תחול עליו (עיין שם, עמ' 291). ראוי להדגיש, כי הדיון שעסקנו בו מתייחס לברכה ראשונה בלבד, הברכה שמברכים לפני האוכל. ברם, לכל הדעות, אי אפשר לפצל את חלות הברכה האחרונה ולהתנות כי תפטור מאכלים מסויימים בלבד מתוך מכלול מאכלים שנאכלו, שכן, הברכה האחרונה באה על שביעתו של האוכל, והשביעה, בוודאי אחת היא ומשותפת לכל המאכלים ("זוהר הברכה" שם, 289, עיין שם עוד). [ראוי לציין, כי בדיון זה עסקו הפוסקים לגבי מצוות רבות, כגון, ציצית, עיין "ביאור הלכה" סימן ח' סעיף י"ד, ובברכת התורה, עיין "מגן אברהם", סימן מ"ז ס"ק י"ב ועוד. בנושא זה הרחיב הגר"י אידלשטיין שליט"א בספר "שלמי יוסף" סימן קט"ז].

מרבית שטחו של החדר. חמשה עשר פרצופים גולים ותמימים הופנו לעבר המלמד, ממתנים במורא למוצא פיו, ושותים בעיניהם את כל מילותיו. **עיתים**, לעיתים רחוקות למען האמת, נזקק ר' דוד לצאת מן החדר בשל עניין דחוף זה או אחר. מה אירע אז?

מספר פנים עטורי זקן שיבה מקרב קהל השומעים, החלו לצחקק במבוכה בהזכרם באותם ימים עליוזים, בעוד ר' פייבל המשיך לנגן, "ומה אירע אז? אה? יודעים אתם? חזיו ורעם! חיש מהם קיפצנו מעל השולחן הענק ופתחנו במשחק צבא. המוצק שבחבורה היה לגנרל, הבן של הנפח הפך לסגנו, ואנו כולנו התגייסנו לצבאו, טוראים גאים בגדודו של המפקד הנערץ.

"אתה, ר' זענוויל", הצביע ר' פייבל לעבר זקן שעון על מקלו, "היית צועק בקול רם את הפקודות שניתנו מאת מפקדנו הרם והנישא, זוכר אתה זאת? ואתם, ר' אליהו ור' אלישע", שלח ר' פייבל את זרועו לעבר זוג תאומים, סבים לעשרות נכדים, "הייתם פורצים בכבי כל אמת שהמפקד היה מענישכם. המפקד היה מפקד, החיילים היו חיילים והצבא היה צבא!" סיכם ר' פייבל וחיוך נעורים על פניו.

עד ש...
לפתע נשמעו פסיעות. ידית הנחושת הורדה, והדלת החלה סובבת על צירה באיטיות מחרידה. המפקד צנח בחלחלה מן השולחן וחבורת פיקודיו נסה לכל עבר. טיפין טיפין נגלו פניו המאיימות של ר' דוד. תחילה התבדרו דרך הפתח הצר מספר שערות מזקנו העבות, וכאשר עיניו הגדולות שזפו את החדר היה זה נראה בדיוק כפי שעזבו, אך לפני מספר דקות. נזופים מתמידי ישבו הזאטוטים, עיניהם נעוצות בחומשים, כאילו לא קרה מאומה. **קולות** גיחוך נשמעו מכל פינות בית הכנסת. כשר פייבל חטב בעוצמה בדוכן הדרשנים, והחל נגנן בקול תוכחה את נבואת מלאכי (א/ג): **"הנני שלח מלאכי ופנה דרך לפני, ופתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים ומלאך הברית אשר אתם תפצים הנה בא אמר ה' צבאות"**.

עולמנו הקט, הגדול בעינינו, עמוס באנשים מצליחים. מאי משמע מצליחים? זה עשה הון רב לביתו, רעהו חולש על מערכת פוליטית, אחר עשה חייל בתחום האומנות ועוד כהנה וכהנה. בל נשכח, רעם קולו של ר' פייבל, כי "פתאום יבוא אל היכלו האדון!" פתאום! לפתע! ללא הודעה מוקדמת, דלת העולם תסוב על צירה, אור שמימי יציף את עולמנו, אליהו הנביא ומלך המשיח יופיעו והמשחק יסתיים באחת. יצורי אנוש יצנחו ממקומם מרוב בושה ויסתתרו איש איש בפינתו, ומכל עבר יגיחו יהודים, חלקם קשי יום, שלא "הצליחו", וינהרו לעבר הבימה. הם, אשר קבעו עיתים לתורה, ותוך כדי משחק החיים זכרו כי תורתנו תורת נצח, היא האחיזה היחידה בחיים שאין להם קץ וכל השאר נמוג כלא היה, הם אלו אשר יצעדו בראש מורם ובלב שמה. **"פתאום יבוא אל היכלו האדון!"** כדאי להתכונן. כתיבה וחתימה טובה.

המעוניין ליכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף פח/ב בשכר שאמר אברהם אבינו **עפר ואפר - עבר ועתיד** בגמרתנו נאמר, כי "בשכר שאמר אברהם אבינו ואנכי עפר ואפר זכו בניו לשתי מצוות אפר פרה ועפר סוטה" **עפר** הוא דבר חסר צורה, אולם אפשר לייצר ממנו לגבלו במים ולעשות כלי, או לזרוע בו פירות וירקות פרחים וצמחים. בעברו - לא היה כלום. האפר הוא הפכו: בעברו יתכן שהיה פאר והדר,

דף פז/א וחייבו רבן גמליאל ליתן לו י' זהובים

כמה שווה מצווה?

מעשה באדם שיחטף מצווה מחבירו. הלה עמד לקיים מצוות כיסוי הדם, והוא נדחף וכיסה את הדם בעפר. גמרתנו מספרת, כי רבן גמליאל חייב את חוטף המצווה לשלם עשרה זהובים לבעליה! בגדרו של חיוב זה, קיימות שתי מחלוקות מעניינות ביותר, התלויות זו בזו לשני הכיוונים, כפי שנוכח להלן. **קנס או תשלום נזיקין:** בדברי הראשונים אנו מוצאים שתי הגדרות שונות לחלוטין לחיוב התשלום של חוטף המצווה. יש שאמרו, כי תשלום זה הוא קנס שהטילו חכמים על חוטף המצווה. ויש שאמרו, כי תשלום זה הוא "תקנת חכמים כדי שיהיו מצוות חביבות על בעליהן". כלומר, חכמים קבעו תשלום

על חטיפת מצווה, כדיני נזיקין, ובכך הם ביקשו לייקר את המצות בעינינו, ולהראות את חביבותן (עין רי"ף ורא"ש ב"ק פרק החובל דף לב/ב בדפי הרי"ף, שו"ת הריב"ש סי' תק"ו, שיטה מקובצת בשם רבי יונתן).

דינו של החוטף מצווה בשוגג: מספר השלכות הלכתיות נובעות ממחלוקת זו. כאשר נבקש לברר, מה דינו של החוטף מצווה לחבירו בשוגג, אזי, אם חיוב זה הוא מדיני נזיקין, המזיק בשוגג אינו פטור מתשלום. אולם, אם חיוב זה הוא קנס שהושת על המפסיד מצווה לחבירו, אין להטיל קנס זה על המפסיד מצווה לחבירו בשגגה (ריב"ש ש"ס).

דינו של חוטף שהודה במעשהו: כמו כן, כידוע, "מודה בקנס פטור", היינו: מי שעשה מעשה שבעטיו בית דין ישית עליו קנס, אם הודה במעשה בטרם היה סיפק בידי בית הדין לקונסו, הוא פטור. מעתה, אם התשלום לבעל המצווה הוא מדין קנס, הרי שחוטף מצווה אשר יספיק לרוץ לבית דין ולהודות בפניהם על אשר עשה, יהא פטור מתשלום. אך אם חיובו לשלם נובע מדיני נזיקין, אין בהודאתו כדי לפטרו (עין "שיטה מקובצת" ב"ק שם בשם הרי"מ מלוניל, ועין בקצה"ח סימן שפ"ח ס"ק י"א, שנחלקו הראשונים אם בקנס מדרבנן נפטור בהודאתו).

המונע קיום מצווה אך אינו מקיימה בעצמו: נפקא מינא מעניינת נוספת, כותב ה"כתב סופר" (שו"ת חו"מ סימן כ"ד ד"ה "ויש ל"י), לגבי אדם שמנע מחבירו מלקיים את המצווה, אך לא קיימה במקומו. אם יסוד חיובו של רבן גמליאל נבע מדיני נזיקין, הרי אדם זה הזיק את חבירו. אך אם קנס הוא שהוטל עליו, יתכן שחכמים קנסו את החוטף לחבירו מצווה ונהנה מעשייתה, על כך עליו לשלם קנס, על הנאתו חלף חבירו, אך אם מנעו מקיום מצווה, פושע הוא, אך מקרה זה אינו נכלל בקנס של חכמים.

מה סכום התשלום? עד כה עסקנו במחלוקת הראשונים, אם התשלום שמוטל על חוטף המצווה הוא מדיני נזיקין או שהוא קנס. מחלוקת נוספת קיימת בין הפוסקים - מהו הסכום שיש לחייב בו את חוטף המצווה. אמנם, בגמרתנו מסופר שרבן גמליאל חייב את חוטף המצווה בעשרה זהובים, אך יש מן הפוסקים שסוברים, כי באותו מקרה כך היה ראוי לנהוג, ובכל מקרה יש לבדוק לגופו לעומתם, יש הסוברים, כי בכל מקרה של חטיפת מצווה, יש לחייב את החוטף בעשרה זהובים. שתי הדעות הללו הובאו ברמב"ם (הל' חובל ומזיק פ"ז הל' י"ג) וב"שולחן ערוך" (חו"מ סימן שפ"ב סעיף א').

העוסק בנושא זה מבין, כי שתי המחלוקות תלויות זו בזו. כך אכן כתבו ה"מגיד משנה" (שם) וה"ש"ך (שם), כי לדעת הסוברים שחיובו של החוטף הוא מעיקר הדין, מדין מזיק, תמיד יש לחייבו עשרה זהובים, שהרי רבן גמליאל קבע שזהו מחיר המצווה. אולם, אם חיובו הוא משום קנס שהטילו חכמים, על בית הדין לבדוק אם מפסיד המצווה מדקדק במצוות ומחזר אחריהם, או אז יקנסו חמורות את חוטף המצווה, וכן להיפך.

ואילו הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל ("אבן האזל" שם) טען להיפך, אדרבה, אם חיוב החוטף הוא מדין מזיק, אין קצבה לדבר, ויש לבדוק כמה שווה המצווה עבור הנחטף, בכמה ממון היה מוכן לוותר עליה. רק אם קנס הוא שהושת על החוטף, אפשר להבין, כי הקנס הוא קבוע, שהרי זוהי מהות הקנס, שהוא קצוב וקבוע [כפי שכותב הרמב"ם שם, פ"ג הל' ח', שכל הקצוב הוא קנס].

בימינו, אם הנחטף תפס עשרה זהובים, אין מוציאים אותם מידו: בימינו אין בית דין מטייל קנסות, ומכח הספק - אם חיובו של חוטף מצווה הוא מגדרי קנס או מגדרי ממון - בימינו בית דין אינו מחייב חוטף מצווה בממון. אך אם הנחטף תפס ממון של החוטף בשווי של עשרה זהובים, אין מוציאים אותו מידו ("שולחן ערוך" שם). כיום, שוויים של עשרה זהובים, הוא כאלף וחמש מאות ש"ח.

עשרה זהובים של צער: נסיים בדבריו המתוקים מדבש של ה"חתם סופר" זצ"ל (חידושי החת"ס). רבים שואלים, הרי המבקש לקיים מצווה ונאנס ולא קיימה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, ואם כן, מדוע החוטף צריך לפצות את הנחטף, הרי הנחטף יזכה לשכר על כוונתו לקיים את המצווה, ונמצא שלא הפסיד מאומה. ה"חתם סופר" מבאר, כי כאשר אדם עושה מצווה ועובד את ה' בשמחה, הוא זוכה לשכר על עבודת ה', ואילו הנאנס מקיום מצווה, מקבל שכר על צערו. לפיכך, אף על פי ששכרם לעתיד זהה, הרי החוטף ציער את חבירו, ועל כך עליו לפצותו...

דף פז/א מי ששפך יכסה

האם יש עניין לכבד תלמיד חכם בקיום מצווה

השוחט חיה או עוף, חייב לכסות את דמם בעפר. חובה זו מוטלת על השוחט, בראש ובראשונה, כך מבואר במשנתנו, אולם, אם השוחט לא כיסה את הדם, מצווה על כל יהודי שרואה את הדם לכסותו, שנאמר (ויקרא יז/ד): "וְשִׁפְךָ אֶת דָּמֹוּ וְכִסָּהֹוּ בְעֶפְרָן... וְאָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל".

אולם בעתידו - לא יהיה כלום. אפר הינו חסר שימוש לחלוטין. אברהם אמר בענווה כי מעולם לא היה בר ערך, כעפר, וגם לעולם לא יהיה, כאפר. **לפיכך**, מידה כנגד מידה, זכו בניו לאפר פרה, הבא לטהר מכאן ולהבא, ולעפר סוטה, הבא לוודא טהרה למפרע... ("בית הלוי", וירא).

דף פט/א מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישם עצמו כאלם

אומנות השתיקה

אומרים בשם הגר"א: כיצד ניתן לננות שתיקה בשם 'אומנות' וכן נשכרים על ידה? אכן כן, ענה. כשם ששנותיו של אדם קצובות לו. כך דיבוריו קצובים לו. נמצא, איפוא, שאם הוא שם עצמו כאלם, הרי הוא מאריך את ימיו. אומנות יפה היא זו...

נסא דברכתא

מעומקא דליבא נשגר בזאת ברכת מזל טוב לרגל השמחה השרויה במעונם של **הרבנים מגידי השיעורים מבית מדרשנו**

הרה"ג אהרון בייפוס שליט"א

ביהכ"נ חניכי הישיבות - רכסים לרגל הולדת הבת

הרה"ג שלמה בכרך שליט"א

ביהכ"נ נה אליין - חדרה לרגל הולדת הבן

הרה"ג אריה לייב גרוס שליט"א

ביהכ"נ חניכי הישיבות, קטמונים - ירושלים לרגל הולדת הבן

הרה"ג אברהם רביבו שליט"א

ביהמ"ד תורה וחסד - יקנעם לרגל הכנס בנו בעול תורה ומצוות

בברכת התורה ולומדיה **מאורות הדף היומי**

לעילוי נשמת

מרת **אסתר לאה פרידברג** ע"ה
ב"ר שמעון הכהן ז"ל נלב"ע י"ח באלול תשל"ח
תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידנו
הר"ר **דבי יצחק פרידברג** ומשפ' שיחיו אנטורפן

לעילוי נשמת

הר"ר **יחזקאל מונדרר** ז"ל
ב"ר אברהם ז"ל נלב"ע כ"ב באלול תשנ"ג
תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **שמואל מאיר וויזנפעלד** ז"ל
shmuel meyer wizenfeld
ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע כ"א באלול תשנ"ח
תנצב"ה

הונצח ע"י משפחת ריישער הי"ו
ארה"ב - The Reischer family

לעילוי נשמת

הר"ר **רפאל רפאלי** ז"ל
ב"ר ניסן יהודה לייב ז"ל נלב"ע כ"ב באלול תשכ"ב
תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **חביבה רפפורט** ע"ה
ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע כ"ג באלול תשס"א
תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

ה"תבואות שור" - מותר לכבד אחרים במצוות כיסוי הדם: מחלוקת עקרונית וחשובה בין הפוסקים, מוצאת את ביטויה, בין השאר, גם במצוות כיסוי הדם. בעל "תבואות שור" (סימן כ"ח סעיף ט') כותב, כי השוחט רשאי לפרקים לכבד יהודי אחר לקיים את מצוות כיסוי הדם, יהודי אשר אינו יודע לשחוט ולא יזכה לקיים את מצוות כיסוי הדם אם לא יכבדוהו לקיימה. כמובן, הוא מוסיף, כי השוחט אינו רשאי להעניק את קיום המצווה לאחר מחמת עצלות או עבור ממון, כי אם לשם שמים בלבד, כדי לזכות את חבריו במצווה. לדעתו, אין זה נחשב כביטול מצווה, שהרי המצווה מתקיימת, הדם מתכסה.

ה"חכמת אדם" - אסור לכבד אחרים במצווה המוטלת על האדם: אולם, בעל "חכמת אדם" (כלל ח' סימן ב') חולק על כך בתוקף, מאחר שהמצווה מוטלת על השוחט בראש ובראשונה, וכאשר הוא אינו מקיימה, הוא מבטל את המצווה. ה"חכמת אדם" מודה בכך, ששוחטים רבים נוהגים לכבד את חבריהם במצוות כיסוי הדם, אך לדעתו טעות זו השתרשה לאחר שהם למדו את משנתו ולא הבינוה כיאות. במשנתו נאמר, כי השוחט חייב לכסות את הדם, ואם לא עשה כן, כל ישראל מחוייבים במצווה. השוחטים הבינו, כי אין מוטלת עליהם מצווה יותר מאשר על שאר היהודים, אך האמת היא, כותב ה"חכמת אדם" - "וזה אסור".

כיבוד תלמיד חכם במצווה, הידור מיוחד: בעל "תבואות שור" (שם סוף ס"ק י"ד), מוסיף הערה מעניינת. לדעתו, הידור מיוחד יש לתת לתלמיד חכם לקיים את המצווה, שכבוד הוא למצווה. כראיה לדבריו הוא מצטט את המסופר בגמרא (סוטה יג/ב), שבני ישראל הניחו למשה רבינו להתעסק בקבורת יוסף הצדיק, משום שמשה היה המכובד שבהם. הרי לנו, כי יש להניח לגדול להתעסק במצווה.

מצוות קבורת המת שונה מכל המצוות: בעל "בינת אדם" (סימן ז') דוחה ראייה זו בפשטות. דווקא במצוות קבורת המת, שהיא משום כבודו של המת, יש להרבות בכבוד המת, כי זוהי מהות מצוות קבורתו. ברם, בשאר מצוות, "לא שמענו ולא ראינו בשום פסק שלא יעשה המצווה המוטלת עליו כדי שיעשה חבריו הגדול ממנו". הוא אף מוסיף: "ותמה על עצמך, אם יהיה לאחד שופר ולולב ואדם חשוב במקום אחר שאין לו, וכי נאמר כבוד בגדול ויתן השופר והלולב להחשוב והוא יבטל מן המצווה? לדעתי ישתקע הדבר".

יש להבדיל בין מצוות פרטיות למצוות שעיקרן בתוצאה: אמנם, השוואתו של ה"בינת אדם" בין מצוות כיסוי הדם למצוות שופר ולולב, אינה מוחלטת. שכן, הנידון האמור הוא לגבי מצוות שיכולות להתבצע על ידי מספר אנשים, כמצוות כיסוי הדם, מצוות מילה וכדומה. ברם, שונה הוא הדבר במצווה פרטית המוטלת על האדם, כמצוות לולב, שאין יהודי רשאי לוותר על לולבו ולבטל את מצוות ארבעת המינים, כדי להעניק את לולבו לחבירו או אפילו לתלמיד חכם. שכן, כאשר אדם מעניק את לולבו לחבירו, על ידי כך הוא לא יקיים את מצוות נטילת לולב. ברם, כאשר הוא מעניק לחבירו את הזכות לכסות את הדם, הרי סוף סוף, עיקר המצווה התקיים - הדם מכוסה (ע"ע "שערי תשובה" סימן תרנ"ח).

מעניין, כי על דברי המשנה (ביכורים פ"ג משנה ג') האומרת, שבני ירושלים נתנו כבוד למביאי הביכורים לפי גודל מעלתם, מגיב הירושלמי (מובא בר"ש שם) "וכי יש קטן וגדול בישראל?" - "כיון דעושה מצוה מאי נפקא מינה בין גדול לקטן?" מוכח, לכאורה, כי אין כל עניין והבדל בין מצווה הנעשית על ידי גדולים למצווה המתקיימת על ידי אחד העם (ראה ספר "פניני הגרי"ז" סימן י"א).

ברם, רבני בית מדרשנו העירו, כי יתכן שאין כל הוכחה מן הירושלמי. שכן, אמנם חובה עלינו לכבד את המצווה על ידי שתלמיד חכם יקיימה, אך המצווה עצמה אינה הופכת לחשובה יותר ממצווה המתקיימת על ידי אחד העם, כי אם, כאמור, המכבד תלמיד חכם לקיים את המצווה, מראה בכך את חיבתו למצווה. מעתה, מובנת היטב שאלת הירושלמי, "כיון דעושה מצווה, מאי נפקא מינה בין גדול לקטן?", המצווה עצמה, אותה מצווה היא.

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת חלין • דף פ"ו • יום שלישי כ"א באלול

זכות הצדיקים

הגמרא מספרת שפעם אחת חדרו תולעים לפשתן שהיה שָׁף לְרַבִּי חֵיָא, והוא התניען עם רבינו הקדוש מה לעשות. שואלת הגמרא: איך יתכן שָׁף ארע לפשתן שלו? הרי כִּאֲשֶׁר עלו רבי חֵיָא וּבְנָיו מִבְּבֶל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּזִכְוֹתָם הִתְרַחֲשׂוּ פְלָאוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל! עַד שֶׁהֵם עָלוּ הָיוּ סוּפוֹת וְרַעֲיוֹת אֲדָמָה, רוחות עזות ורַעֲמִים, מִיָּן הָיָה מִחֲמִיץ וְהַפְּשִׁתָּן הָיָה מִתְקַלְקֵל, וְכִאֲשֶׁר עָלוּ רַבִּי חֵיָא וּבְנָיו פָּסְקוּ כָּל הַקְּלָלוֹת הַלְלוּ! וְהַכֵּל בְּזִכְוֹתָם! אַז אֵף הַפְּשִׁתָּן שֶׁל רַבִּי חֵיָא הִתְקַלְקַל?

הגמרא מסבירה שהצדיקים מגינים על כל הדור, אבל אינם נהנים מזכויותיהם בעולם הזה כדי שלא יפסידו משכרם לעולם הבא.

כל יום הילד שלך לומד, מוסיף ידיעות בתורה!

למנוי גליון לילדים חייג:
1700-500-151
חודש היכרות חינם

לעילוי נשמת
ה"ר **יוסף גלדצהלר** ז"ל
ב"ר יהודה לייב ז"ל נלב"ע י"ט באלול תשל"ד
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו
ה"ר **לוסיאן גלדצהלר** ומשפחתו שיחיו

הגיע הספר לחודש תשרי

הצטרף עכשיו למעגל הלומדים!

מנוי וקל! בכל חודש ספר חדש מגיע אליך!
חייג עכשיו: 1700-500-151
ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

ותן חלקנו
ספר לימוד יומי - בחלוקה חודשית
בכל יום - משנה אחת, הלכה אחת ואגדתא